

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

МОВНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ АКСІОЛОГІЧНОГО ПРОСТОРУ ЛЮДИНИ

Колективна монографія

ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ
ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Том 6

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

МОВНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ АКСІОЛОГІЧНОГО ПРОСТОРУ ЛЮДИНИ

Колективна монографія

ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ
ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Том 6

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2023

УДК 81'37; 003; 81'22, 004.83:316.77

М 74

Рецензенти:

Леміш Н.Є. доктор філологічних наук, професор
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Толчеева Т.С. доктор філологічних наук, професор
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(*протокол № 6 від 25 травня 2023 р.*)

Колектив авторів: Аладько Д.О., Деменчук О.В., Калініченко М.М.,
Константінова О.В., Кучма Т.В., Летюча Л.П., Мізін К.І., Павлова О.І.,
Павловська Л.О., Чеберяк А.М.

Мовна концептуалізація аксіологічного простору людини:
М 74 колективна монографія / кол. авт.; голов. ред. О.В. Деменчук. Рівне:
РДГУ, 2023. 161 с. (Історія та сьогодення філологічної науки; т. 6).
Linguistic conceptualisation of person's axiological space: Collective
work / auth.; O.V. Demenchuk (ed.). Rivne: RSUH, 2023. 161 p. (History and
Contemporaneity of Philological Science; v. 6).

У колективній монографії представлено розвідки, предметом аналізу яких є особливості мовної концептуалізації ціннісної картини світу. На матеріалі романських, германських та слов'янських мов (французька, англійська, німецька, польська, чеська, болгарська, українська) розглянуто низку актуальних питань, присвячених семантико-когнітивному моделюванню аксіологічного простору людини, дослідженню механізмів формування та реалізації ціннісних концептів у різноструктурних мовах, вивченню оцінних ситуацій у структурі тексту та дискурсу, висвітленню проблем методології лінгвістичної оцінки.

The collective work deals with the linguistic conceptualisation of the axiological worldview. Based on the Romance, Germanic and Slavic languages (French, English, German, Polish, Czech, Bulgarian, Ukrainian), the paper focuses on the topical issues related to the semantic and cognitive modelling of person's axiological space, the study of value concepts in contrastive and typological aspects, value-based situations in the text and discourse structures, linguistic evaluation methods.

УДК 81'37; 003; 81'22, 004.83:316.77

©Автори публікацій, 2023

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

ЗМІСТ

**КОГНІТИВНІ МОДЕЛІ
В СЕМАНТИЦІ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ**

<i>Деменчук О.В.</i> ОЦІННИЙ ФОКУС ПЕРЦЕПТИВНИХ НОМІНАЦІЙ	5
<i>Кучма Т.В.</i> ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ (НА МАТЕРІАЛІ АСОЦІАТИВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ)	22
<i>Мізін К.І., Летюча Л.П.</i> ЦІННІСНІ ПРІОРИТЕТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ТА СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ: ЗІСТАВНО-ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ .	31

**ЦІННІСНІ КОНЦЕПТИ
В ЗІСТАВНО-ТИПОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ**

<i>Аладько Д.О.</i> ОЦІННА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЮДИНИ ЗАСОБАМИ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ-ЗООНІМОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	58
<i>Павловська Л.О.</i> ЕКСПРЕСИВНО-ОЦІННА СЕМАНТИКА ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВАХ	66

ОЦІННІ СИТУАЦІЇ В СТРУКТУРІ ТЕКСТУ ТА ДИСКУРСУ

<i>Константинова О.В.</i> АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ІРОНІЇ В РОМАНІ ШОНА БАЙЗЕЛЛА «ЩОДЕННИК КНИГАРЯ»	99
<i>Чеберяк А.М.</i> КОНФРОНТАТИВНА СТРАТЕГІЯ ДИСКРЕДИТАЦІЇ В АСПЕКТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕГАТИВНО-ОЦІННОГО ВПЛИВУ	127

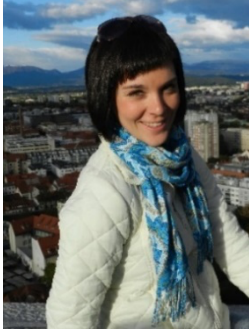

МЕТОДОЛОГІЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ОЦІНКИ

<i>Калініченко М.М.</i> СЕМАНТИЧНІ МОДЕЛІ В ЛІТЕРАТУРНОМУ АНАЛІЗІ ТА АВТОРСЬКОМУ ПРАВІ	138
<i>Павлова О.І.</i> ЕПОНІМИ ЯК МЕТАОЦІННІ НОМІНАЦІЇ	146

Чеберяк А.М.

кандидат філологічних наук, доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

КОНФРОНТАТИВНА СТРАТЕГІЯ ДИСКРЕДИТАЦІЇ В АСПЕКТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕГАТИВНО-ОЦІННОГО ВПЛИВУ

Сучасний політичний дискурс вирізняється безперервною боротьбою ідеологій, зіткненням полярних інтересів, використанням широкого спектру конфронтативних комунікативних стратегій задля створення негативного ставлення до суб'єктів політичного процесу, їх поглядів й намірів, результатів роботи. ЗМІ є основним каналом здійснення політичної комунікації, в результаті чого сформувався так званий політичний дискурс ЗМІ – складне комунікативне явище, що має на меті боротьбу за владу через формування суспільної думки, яке включає текст як вербалізований результат мовлення, контекст – ситуативний, соціокультурний й прагматичний, а також спеціальні мовні засоби, котрі відповідають цілям та завданням дискурсу. Основу політичного дискурсу ЗМІ становить сукупність медіа-текстів, що відносяться до політичної сфери суспільного життя та опосередковані друкованим або електронним каналом комунікації.

Політичний дискурс ЗМІ паралельно виконує інформативну й персуазивну функції (впливає на формування суспільно-політичної думки). Учасники політичного дискурсу ЗМІ передають не лише певний об'єм інформації для досягнення своїх невербальних цілей, але і способом передачі інформації, вибором тих чи інших лексичних одиниць маніфестують додаткові відомості. Саме ці відомості відображають систему аксіологічних координат, якість соціальних ролей, взаємостосунки між комунікантами тощо.

Особливістю будь-якого медіавидання є соціальна оцінність, що виявляється у відборі і класифікації фактів і явищ дійсності, у їх описі під певним кутом зору, у специфічних лінгвістичних засобах. Читач завжди отримує інтерпретацію інформації, як би не підкреслювався її об'єктивний характер, услід за автором він сприймає задану оцінку на сугестивному, емоційному рівні. Формування у читача потрібної оцінки відіграє величезну роль в ідеологічній орієнтації останнього.

Відповідно до того, як саме (позитивно чи негативно) читач почне ставитися до описуваної події, він і буде діяти у сучасному політичному процесі. Саме тому автори політичних статей використовують різноманітні лінгвістичні засоби та комунікативні прийоми для здійснення впливу на аудиторію та формування потрібної їм громадської думки.

Однією з конфронтативних стратегій, спрямованих на вираження негативної оцінки, є стратегія дискредитації. Її розуміють як макромовленневий акт, який реалізується у рамках певної мовленневої культури та є одним із видів потенційно конфліктної взаємодії. Він ґрунтується на підриві довіри до мовця, применшенні його авторитету, акцентуації його негативних якостей чи вчинків, поширенні негативної інформації про нього, формуванні його негативного іміджу в очах громадськості, заподіянні йому моральної, психічної, емоційної шкоди, що експлікується відповідними вербальними засобами. Стратегія дискредитації передбачає різкий тон висловлювань і оцінок в експліцитному плані тексту, що відображається у категоричності негативно-оцінних висловлень стосовно об'єкта дискредитації. Дискредитація завжди спрямована на мінімізацію, а подекуди навіть деструкцію мовної особистості адресата (Шарифуллин, 2004, с. 120); в її основі – цілеспрямований та усвідомлений характер мовних дій. Поняття дискредитації тісно пов'язане з поняттям мовленневої агресії, яка є формою мовленневої поведінки, спрямованої на образу, навмисне заподіяння шкоди, експресивне вираження негативного ставлення до адресата чи предмета мовлення.

Дискредитація передбачає імплементацію в умовах публічності, бо характеризується спрямованістю на реакцію спостерігачів, і тому наносить шкоду соціальному обличчю адресата. Так, комунікатору необхідно підірвати авторитет, применшити статус і навіть принизити об'єкт дискредитації, і одночасно зробити це применшення гідності переконливим для аудиторії. Задля досягнення цієї мети автор використовує характерне для стратегії дискредитації протиставлення ВОНИ – МИ. В групу МИ автор зараховує себе і читачів, ставлячи їх на один бік з собою проти об'єкта дискредитації. Група ВОНИ негативно оцінюється автором, викривається перед аудиторією шляхом апеляції до її думок, почуттів, емоцій, дій. Дискредитування співрозмовника активує категорію неввічливості, і тому є різновидом оцінного впливу. Тактики, які лежать в основі реалізації стратегії дискредитації,

об'єднані спільною ідеєю «вираження негативної оцінки». За нашими спостереженнями, ядро стратегії дискредитації становлять тактики звинувачення, осуду, образи, викриття та насмішки.

Об'єктом нашого дослідження стали вияви дискредитації у статтях про колишнього прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона, розміщені на інтернет-сторінці видання *The Guardian* (<https://www.theguardian.com/international>). Після звинувачень у брехні Борис Джонсон став об'єктом жорсткої критики журналістів, які для вияву негативної оцінки діяльності політика використали типові засоби стратегії дискредитації. Розглянемо їх детальніше.

Тактика звинувачення у стратегії дискредитації є однією з провідних. Звинувачення – це мовленнєва дія оцінного впливу, яка спрямована на почуття співрозмовника і належить до сфери соціально-правової оцінки поведінки. Звинувачення передбачає покладання провини на об'єкт оцінки за скоєння ним певної дії, злочину, порушення певних норм і законів, встановлених у суспільстві, а також розкриття, виявлення його негативних намірів, якостей. Тактика звинувачення надає можливість автору пов'язати негативні дії з особою, що їх здійснила, а також «оприлюднити» цю негативну інформацію, супроводжуючи її аргументами і фактами. Адресант виражає своє негативне ставлення до вчиненої дії, роблячи акцент на відповідальності адресата. Дослідниця Т.В. Дубровська вважає, що мотив засудження завжди присутній у звинуваченні, адресант впевнений, що дії, які виконує об'єкт звинувачення, є поганими, шкідливими для суспільства (Дубровская, 2003, с. 65). З огляду на це, суб'єкт звинувачення більшою мірою відчуває свою правоту, оскільки вважає, що оточення підтримує його оцінку. «Дії, слова, вчинки об'єкта звинувачення можуть завдавати йому моральної або фізичної шкоди, або не стосуватися його особисто, однак викликати неприйняття як такі, що не збігаються з його особистісними життєвими настановами» (Дубровская, 2003, с. 89). Вираження несхвалення за допомогою метамови можна пояснити так: Х відчуває негативне емоційне відношення до У, оскільки він вважає, що відповідно до норм та стандартів поведінки, прийнятих у цьому суспільстві, поведінка У не відповідає цим нормам (Герасимів, 2018, с. 34).

Звинувачення є особливо ефективним, здатним змінити ставлення читача до об'єкта дискредитації, якщо воно є соціально значущим, актуальним та відповідає емоційному переживанню адресата. Персуазивність звинувачення виражається в свідомому,

навмисному впливові на когнітивно-ментальну сферу читача. З іншого боку, негативні оцінки досягають сприйняття тих осіб, які піддаються звинуваченню, і тим самим завдають їм моральної шкоди.

Експліцитне звинувачення характеризується вживанням особливого шару лексики, в лексичному фоні якої є семантична доля «делікту»:

So Johnson is left to rage against the dying of the light. He will not go gentle into the night. He let it be known that Sunak double-crossed him. But really no one cares. He has been exposed as the charlatan and the fraud he is (The Guardian, 12/06/2023).

Автор висловлює свою зневажливу оцінку політика, називаючи його шарлатаном і злочинцем (the charlatan and the fraud he is). Така публічна оцінка діяльності экс-прем'єра покликана знизити комунікативний статус адресата звинувачення.

There is no crisis at Westminster so serious that it cannot be made to look trivial by the inclusion of Boris Johnson. And there is no scandal involving Johnson that cannot be explained, partially or wholly, by his lies.

A former prime minister turned his back on truth and put himself in contempt of parliament. Johnson lied because he had broken the rules that most other people observed during the pandemic, often at significant personal cost. He lied because he felt no duty of submission to rules imposed by his own government or any other authority. He lied because breaking rules and refusing to admit it had been a reliable method of self-advancement throughout his life, propelling him all the way to Downing Street. He lied because that is what he always does (The Guardian, 14/06/2023).

Нанизування конструкцій з дієсловом *to lie*, анафоричний повтор у поєднанні з паралельними конструкціями вказують на безвідповідальність політика та його привілейоване ставлення до правил, створюють особливий негативний тон висловлювання та посилюють аргументативний вплив на аудиторію.

Звинувачення шляхом апеляції до авторитету передбачає негативну оцінку об'єкта дискредитації через посилення на видатних/відомих або значущих для адресата осіб, інституцій тощо:

His character flaws have been well documented, Max Hastings, his former editor at the Daily Telegraph, commented just before Johnson became prime minister: "There is room for debate about whether he is a scoundrel or mere rogue, but not much about his moral bankruptcy, rooted in a contempt for truth" (The Guardian, 11/06/2023).

Таке звинувачення покликане зробити очевидним негативні моральні якості об'єкта дискредитації та дозволяє автору заручитися підтримкою третіх осіб, що робить його звинувачення більш обґрунтованим.

As a master of public manipulation Boris Johnson has ruined Britain's place in the world. Even before the Brexit referendum and Johnson's ascent to the cabinet and Downing St, Matthew Parris, a former Conservative MP, warned: "There's a pattern to Boris's life ... It's the casual dishonesty, the cruelty, the betrayal; and beneath the betrayal, the emptiness of real ambition; the ambition to do anything useful with office once it is attained" (The Guardian, 11/06/2023)

Наступний приклад демонструє непряме звинувачення у корупційній діяльності через натяк. Автор використовує маніпулятивний прийом узагальнення, генералізації прибічників власної точки зору (*not a single member of his family or supposed friendship group*), а імпліцитна оцінка знаходиться у контексті.

The main question left hanging is how such a man ever reached a position of power for which he was obviously unfit. What sickness in British politics produced the hallucination of merit in Johnson's candidacy for No 10? What did he ever believe in, apart from himself? There is not a single member of his family or supposed friendship group who would even dream of claiming he got into politics for public service. (The Guardian, 14/06/2023).

Імпліцитне звинувачення шляхом опису ситуації, яка склалася в результаті дій, вчинків, слів звинуваченого покликане дискредитувати та продемонструвати читачам неспроможність чинного політика.

He's gone. Again. Ducking and swerving, crashing and picking himself up, Boris Johnson is a political wrecker. He smashed David Cameron's leadership with his mendacious Brexit campaign, and then returned it to smash Theresa May. When he won and reached Downing Street, he made it a music-hall turn. The government was reduced to a shambles over Partygate, and was found to have broken the law during lockdown.

Johnson is a mess quite unsuited to high office. He brought discredit to Downing Street in the eyes of the world, and those who worked with him and knew him best told him a year ago that he had to stand down (The Guardian, 13/06/2023).

Подібною до звинувачення є тактика осуду. Вона покликана виявити негативне, несхвальне ставлення до об'єкта дискредитації,

дати гостру критичну оцінку його діям, і таким чином вплинути на його морально-емоційну сферу та поведінку, зробити явними його недоліки для істинного адресата-спостерігача. Засуджуючи, «суб'єкт дає негативну оцінку, виходячи з власного життєвого досвіду, уявлень про хороше і погане, морально-етичних норм у цілому» (Дубровская, 2003, с. 68). На відміну від звинувачення, де оцінка носить соціально-правовий характер, осуд стосується, передусім, морально-етичної сфери. У випадку звинувачення шкала цінностей, згідно з якою вчинок кваліфікується як негативний, є загальноприйнятною, у випадку ж осуду шкала цінностей встановлена індивідуально. У наступному прикладі автор засуджує зневажливе, на його думку, ставлення Джонсона до своїх виборців.

What struck me, watching the interaction, was Johnson's disgust, palpable beneath the pantomime bonhomie. He really likes votes; I'm not sure how much he likes voters. (The Guardian, 12/06/2023).

Автор натякає, що Джонсон може бути більш зацікавлений у політичних голосах, ніж у самих виборцях. Осуд виражається через використання слів «*disgust*» та зауваження про несправжню, удавану приязнь (*the pantomime bonhomie*), що створює негативне уявлення про політика.

Mr. Johnson had presided, if that is the right word for someone so narcissistic and slapdash, over the government of the disastrous Brexit deal; over the botched response to the Covid pandemic (the courts ruled on Thursday that Mr. Johnson's unredacted pandemic era WhatsApps will be handed to the Covid inquiry); and has showed a selfish disregard, verging on corruption, towards many of the most basic rules and ethics of government. (The Guardian, 06/06/2023).

Фрагмент тексту реалізує тактику осуду через оцінку негативного характеру політика, порушення ним етичних, моральних та правових норм.

Викриття спрямоване на виявлення злочинних чи негативних дій об'єкта дискредитації, розвінчання його позитивного образу та публічне оприлюднення вад політичного суб'єкта.

For all the damage that Johnson has done, his power to make everything trivial has proved self-diminishing. He thought he stood above the institutions that he corrupted, but he was brought down by conventional democratic mechanisms. He lies about lockdown parties were exposed by a free press and punished by parliament. The Tory majority he claims as proof of his unique popularity did not save him. The system that swallowed his shtick also disgorged him. The real tragedy is

that he was host to a more stubborn parasitic worm of an idea – the Brexit delusion that has nested in the guts of British politics and will not so easily be excreted. (The Guardian, 14/06/2023).

Крайньою формою реалізації стратегії дискредитації є тактика образи, яка концентрує усі форми мовленнєвої агресії щодо об'єкта дискредитації.

Образою є «такий ілокутивний мовленнєвий акт, за якого, внаслідок мовленнєвої агресії, відбувається пониження соціального статусу адресата», це «спосіб здійснення вербальної агресії, який сприймається у даній семіотичній (під)групі як різкий або табуйований» (Кусов, 2004, с. 7). Оцінне значення образи найчастіше є статусно-оцінним. Негативна оцінність знижує статус об'єкта оцінки, навіть якщо за об'єктивними ознаками суб'єкт оцінки має нижче соціальне положення. Образа може бути виражена у прямій або непрямій формі. До першої групи належать лексичні засоби з інвективним відтінком смислу, до другої – слова, які набувають подібного змісту у відповідному контексті. Експліцитні образи на лексичному рівні найчастіше марковані інвективами або пейоративами у поєднанні з вказівкою на реальний об'єкт негативної оцінки. Засобами вираження імпліцитної образи є слова, які початково не мали у своєму значенні інвективних відтінків смислу, проте набули їх в умовах контексту.

Нерівноправність соціальних статусів комунікантів у політичному дискурсі ЗМІ зумовлює практичну відсутність у текстах публікацій експліцитної образи, вираженої пейоративами за формулою «Ти – х» (де х – пейоратив-іменник з інвективним або вульгарним значенням). З огляду на правила етикету такі послання навряд чи могли б бути надрукованими на шпальтах видань. Домінують образи, виражені лексемами з пейоративним або негативно-оцінним значенням, що фігурують як образлива характеристика особи не прямо, а у контексті.

Так, наступні приклади демонструють пейоративну характеристику особи як такої, що має вади, засуджувані суспільством, або виявляє неповагу до суспільства та парламенту. Автор використовує яскраві метафори для приниження об'єкта дискредитації та одночасно створення яскравого образу для привернення уваги читачів.

His toxic self-involvement has contaminated the Conservative party so completely that even in rejecting him it inflates his vanity. He is a lump

of weapons-grade narcissium polluting the political era (The Guardian, 06/06/2023).

Розгорнуте метафоричне порівняння Джонсона з монстром-акулою, що становить загрозу для суспільства, виступає образливою характеристикою діяльності та особистості політика:

Contrary to one of his favourite riffs, Johnson wasn't the mayor in Jaws – he was the shark. An obvious monster, a proven menace, and ultimately a creature who needs a big mouthful of explosives. That process currently appears to be under way. There will be a sequel, of course, just as there were several unfortunate sequels to Jaws. The shark will continue its hyper-lucrative speech tour; the shark will do a bestselling memoir; the shark will become a much-laughed-at tourist sight as a second-tier theme park. Hey – it's a living. But for the greatest narcissist of the deep, who only made sense to himself in that one job, it is not a life. He won't disappear from view, but Johnson is now firmly condemned to the realm of diminishing returns (The Guardian, 13/06/2023).

Тактика образи може бути реалізована шляхом пейоративної характеристики особи як професійно-неспроможної, посередньої людини. Нам зустрілися кілька прикладів, де високопоставленого політика називають публічно клоуном, таким чином знецінюючи його діяльність.

The Clown-in Chief was shocked by his own success, and the rest is British ignominy. ... Clowns belong in the circus – but unless we take politics seriously there will be more like Boris Johnson. Politics is a serious business that needs to be conducted by serious people. Leave the clowns to the circus, the entertainers to comedy shows (The Guardian, 13/06/2023).

Для зневажливої характеристики особи може використовуватися насмішка, яка подекуди межує з образою, особливо за умови комунікативної дистанції між мовцями. Вона спрямована на те, щоб очорнити добре ім'я осіб, які займають високе соціальне становище у суспільстві.

Тактика насмішки полягає у вираженні комічно оформленої негативної оцінки у поєднанні з наміром завдати моральної шкоди об'єкту дискредитації, висміяти, досадити йому, виказати ворожість. Насмішка є фактично актом приниження, покликаним виказати презирливе ставлення засобами пародії або фальшивого вираження щирості. Предметом висміювання є якості об'єкта, які оцінюються адресантом як негативні: розумові здібності, поведінка, мовлення, думки, смаки, а також його оточення. Інвектогенний характер

тактики дає можливість оцінити насмішкуватий тон тексту як неприпустимий, такий, що дискредитує честь, гідність і ділову репутацію об'єкта висміювання.

But now, once again, the man a Labour official once memorably described as a “honking pudding”, and one followed by its own travelling circus, has returned. (The Guardian, 12/06/2023).

Даний фрагмент підкреслює негативну оцінку особистості та діяльності Бориса Джонсона, вказує на саркастичне та насмішкувате ставлення до його політичної особистості та оточення.

Насмішка тісно пов'язана з іронією. У політичному дискурсі іронія дуже часто вживається як прийом вербальної агресії, яка виконує насамперед інвективну функцію. Сама іронія не містить у собі дискредитуючого характеру, однак цей стилістичний засіб характеризується значною експресивністю, оскільки володіє емоційною та оціночною перлокутивною дією. На мовленнєвому рівні під час реалізації іронії нейтральні в стилістичному аспекті мовні засоби набувають експресивного значення (Гуз, 2009, с. 184). В наступному фрагменті автор використовує риторичні питання з саркастичним підтекстом, вказуючи на невідповідність між очікуванням і реальністю щодо поведінки Бориса Джонсона.

Can I just check something before we begin, because it feels as though we're dealing with a weight of irony that defies all known physics? Is Boris Johnson leaving British politics absolutely howling with anger because someone supposedly told him a lie? Is Boris Johnson wetting his pants thrice daily over the injustice of him being supposedly misled? Is Boris Johnson now appalled at someone else's supposedly casual relationship with the truth? It seems, incredibly, that he is. In which case I honestly don't think I could take this story more seriously. It's too perfect. Boris Johnson has been Boris Jihsonned. (The Guardian, 13/06/2023).

Отже, насмішка – один із засобів непрямого вираження негативних емоцій: вона націлена на імпліцитну демонстрацію негативного ставлення до дискурсу опонентів. Насмішку часто використовують для висміювання явища, яке являє собою велику цінність для комунікативного партнера. Об'єктом насмішки завжди є конкретна людина, її погляди, діяльність та результати її діяльності.

В даному випадку автор використовує насмішку для негативної характеристики об'єкта дискредитації через висміювання його близького оточення.

But arguably the most unbelievable thing of all is the Johnson allies who are still out there spouting off on how appallingly he's been treated.

Behold an absolute cavalcade of betas, who spent the nicest weekend of the year so far crying anonymous quotes down the phone about the guy who'd cheerily have sex with their wives while they were out of town doing some boring little job for him that he couldn't be arsed doing himself. And after reading some of their output over the past few days, I strongly suspect their only reaction to this would be to apologise for not having changed the sheets for him before they set off (The Guardian, 13/06/2023).

Отже, аналіз мовного матеріалу дозволяє зробити висновок, що стратегія дискредитації здатна здійснювати мовленнєвий вплив через арсенал мовних засобів, що супроводжуються різноманітними оцінними конотаціями, які формують у читача відповідне ідеологічне спрямування. Вона використовується для вираження негативного ставлення до опонента, зниження його авторитету, впливу або руйнування його репутації. Тактики стратегії дискредитації спрямовані на створення негативного уявлення про об'єкт дискредитації у свідомості аудиторії, зменшення довіри до нього, розкриття його недоліків та неправомірних дій, а також виклик негативної реакції читачів або слухачів. Однак важливо пам'ятати, що використання стратегії дискредитації може бути суб'єктивним і спрямовуватися на досягнення певної мети або відповідати переконанням автора тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Герасимів, Л.Я. (2018). Тактика звинувачення як конфронтативна тактика в комунікативній ситуації звинувачення/виправдання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія* (32), 34-37.
- Гуз, О.П. (2009). Насмішка та іронія як основні засоби вираження вербальної агресії в політичному дискурсі (на матеріалі промов Ж.-М. Ле Пена). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Прагмалінгвістика* (6), 183-186.
- Гуз, О.П. (2015). Стратегія дискредитації і засоби її реалізації у політичному медіадискурсі (на матеріалі передвиборчих виступів кандидатів у президенти Ніколя Саркозі і Франсуа Олланда). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»* (53), 79-81.

- Дубровская, Т.В. (2003). Речевые жанры «осуждение» и «обвинение» в русском и английском речевом общении (*дис. ... канд. филол. наук*). Саратов.
- Кусов, Г.В. (2004). Оскорбление как иллокутивный лингвокультурный концепт (*автореф. дис... канд. филол. наук*). Волгоград.
- Чрділелі, Т.В. (2017). Мовні засоби вираження категорії оцінки в англomовному політичному дискурсі. *Одеський лінгвістичний вісник* (9) (Том 1), 250-256.
- Шарифуллин, Б.Я. (2004). Языковая агрессия и языковое насилие в свете юрислингвистики: проблемы инвективы. *Юрислингвистика-5. Юридические аспекты языка и лингвистические аспекты права*, 120-132.

Наукове видання

МОВНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ
АКСІОЛОГІЧНОГО ПРОСТОРУ ЛЮДИНИ

Колективна монографія

Історія та сьогодення філологічної науки

Том 6

Academic Edition

LINGUISTIC CONCEPTUALISATION
OF PERSON'S AXIOLOGICAL SPACE

Collective work

History and Contemporaneity of Philological Science

Volume 6

Формат 60x84^{1/16}.

Папір офсетний. Друк ризографічний.

Гарнітура Century Schoolbook.

Авт. арк. 8,8. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ

Рівненського державного гуманітарного університету

м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12

тел.: (0362) 26-48-83

Друк: «ПараГраф+»

м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазеши, 6/8

тел.: (0362) 26-49-27